

Met deze nieuwsbrief wil ik op een verantwoorde en onafhankelijke manier informatie geven over actuele onderwijsthema's. Standpunten die hier worden ingenomen zijn uitsluitend deze van mijzelf en kunnen in geen enkel opzicht toegeschreven worden aan welbepaalde organisaties of onderwijsnetten en/of -koepels. Ik streef er naar om mijn standpunten grondig en, waar mogelijk, ook wetenschappelijk te onderbouwen. Een duidelijke bronvermelding laat de kritische lezer toe om de gebruikte informatie te verifiëren. Reageren op de bijdragen uit deze nieuwsbrief kan en mag altijd. Wie reageert, geeft mij automatisch en impliciet de toestemming om desgevallend zijn reactie integraal of samengevat én op naam in deze nieuwsbrief weer te geven.

www.nieuwsbriefleren.be
nieuwsbrief.leren@gmail.com

Jaargang 13
december 2013

Over zijlijnen, vangnetprofiteurs, goedkope commentaren en afgunst. Met andere woorden: voorwoord

I may allow myself a brief period of rejoicing; but let me not forget for a moment the toil and efforts that lie ahead. Ik wil het honderdste nummer van de *Nieuwsbrief Leren* beginnen met dit lichtjes aangepaste citaat, dat ik leende van Winston Churchill.

Laat me er eventjes van genieten dat ik jullie dit honderdste nummer mag aanbieden. Toen het eerste nummer in september 2001 verscheen, waren er immers genoeg helderziende mensen die me voorspelden dat ik dit niet lang zou volhouden. Dat was buiten de waard gerekend. Als 'Coppens' – want zo werd en word ik in de wandelgangen vaak genoemd – zich in iets vastbijt, dan is dat met de hardnekkigheid van een Rottweiler. Waarom? Omdat ik er vast van overtuigd ben dat iemand een verschil kan maken, op voorwaarde dat hij trouw aan zichzelf blijft en de dingen zegt en doet die volgens hem – in eer en geweten – juist zijn. Dat heb ik de voorbije jaren oprecht geprobeerd. Dat ik daarbij niet altijd even lief voor alles en iedereen ben geweest, weet ik. Ik wil als enige verdediging aanvoeren dat ik steeds de kwaliteit van het onderwijs voor alle leerlingen voor ogen heb gehouden. Ik heb er dan ook min of meer stilzwijgend de negatieve opmerkingen, het genegeerd worden, de denigrerende commentaren bij genomen, er in gelovend dat het tij zou keren. En het tij is gekeerd, ook al merk ik af en toe dat er nog tegenstanders in de branding zijn blijven hangen, wachtend om op het geschikte moment aan te spoelen. Zoals die notoire vangnetprofiteur die me onlangs een zeer goedkoop bericht stuurde waarin stond dat, als ik dan toch *pretendeer* om een 'kenner' te zijn, ik maar eens van de zijlijn weg moest komen en dingen moest *beginnen* doen. Aan hem en zijn soortgenoten zeg ik: wie een vangnet gebruikt als deken maakt misbruik van de zekerheid en veiligheid die het biedt. Hij zit gevangen in zijn eigen net van afgunst en onvermogen en ontnemt daardoor zichzelf en zijn omgeving de kans om te groeien. En wat die branding betreft: wie te lang in het water blijft hangen, krijgt een zeer kwetsbare huid.

Laat me er ook eventjes van genieten dat ik doorheen de jaargangen onafhankelijk ben gebleven. Ik heb geen bekende Vlamingen gebruikt, geen onderwijscommissies gemanipuleerd, geen 'machtige' mensen aangetrokken die voor mij lobbyen. Net deze onafhankelijkheid heeft er voor gezorgd dat ik kan terugvallen op een heel groot en divers netwerk in Vlaanderen en Nederland. Een netwerk dat nog dagelijks groeit en mij de kracht geeft om verder te gaan. Je leest het goed: de honderdste nieuwsbrief is voor mij geen eindpunt, eerder een nieuwe start. Ook al weet ik dat het niet altijd even gemakkelijk zal zijn. Maar ook daaraan raak je gewend.

De nieuwsbrief is geworden wat hij nu is doordat ik op de juiste momenten de juiste personen tegenkwam en op andere momenten van bepaalde personen afstand heb genomen. Dit is onvermijdelijk als je aan jezelf trouw wilt blijven. Naar al deze mensen gaat mijn dank uit: zij zorgden er voor dat ik bleef groeien op de momenten dat dit nodig was. Mijn dank gaat heel bijzonder uit naar heel wat jonge mensen (collega's, studenten, jonge leerkrachten) die mij door hun vragen en opmerkingen het vanzelfsprekende steeds opnieuw deden overdenken. Van hen leerde ik dat er in het onderwijs niets vanzelfsprekend hoort te zijn. Behalve dan de hoge kwaliteit er van.

Met deze nieuwsbrief heb ik altijd de bedoeling gehad om mijn kennis over het onderwijs, hoe beperkt die ook is, door te geven. Daarbij heb ik geweigerd mijn lezers te onderschatten: geen voorgekauwd of voorverteerd voedsel, wel informatie op niveau. Op inhoudelijk vlak mag je immers nooit een compromis sluiten. Door een te doorgedreven vereenvoudiging gaat immers vaak een deel van de essentie verloren.

Terwijl het in het onderwijs juist om het essentiële – en vaak ook het existentiële – draait. Ik voel me hierin gesteund door de bijna drieduizend bij mij bekende lezers van de *Nieuwsbrief Leren*.

Bij een honderdjarig jubileum hoort traditioneel een feest, een receptie, een academische zitting... Ik heb er lang over nagedacht hoe ik dat op een authentieke manier zou kunnen vieren. Jullie weten allemaal dat ik de *Nieuwsbrief Leren* verstuur onder de leuze *Kennis die niet gedeeld wordt, is nutteloos*. De viering van mijn honderdste nummer moest dan uiteindelijk ook in dit teken staan. Het mocht dus zeker geen goudwierook-en-mirre-nummer worden waarin gezaghebbende onderwijsnamen mij de hemel in prezen. Het moest iets worden waar jullie iets aan hebben. Het werd een pretentieloos elektronisch boekje (zeg maar een brochure) over leesbevordering en leesplezier voor ouders en leerkrachten van de basisschool. Je vindt het als een uitneembaar deel bij deze nieuwsbrief. Het zou me een groot plezier doen als jullie het zouden helpen verspreiden.

Eind november van dit jaar zat ik samen met Prof. Dr. Annemie Desoete in het panel van het Gentse onderwijscafé over dyscalculie (*Doen, Lieven, doen!*). Gekscherend zei ik dat ik ooit nog eens door iemand wou ingeleid worden op rijm. Tegelijk vroeg ik of zij het voorwoord op de honderdste *Nieuwsbrief Leren* wou schrijven. Enkele dagen later kreeg ik de volgende tekst, die mooi weergeeft wat ik altijd voor ogen had:

100 woorden over 100 nieuwsbrieven

Er was eens een gedreven CLB-medewerker die kennis wilde delen.
Het werden honderd atypische elektronische nieuwsbrieven en heel stipt mailen.

Zo doortastend blijven 'stoken' wie houdt dit vol?
Een 'uit de hand gelopen hobby', gedeelde kennis 't staat ervan bol.

De STICORDIbank en de nieuwe AVI's 't werden begrippen in 't veld.
Menig boek, artikel of discussie werd er vermeld.

Ruwe bolster fijne kern binnenin, in Geert Hoste stijl naar zijn zin.
Scherpe pen, komt eigenzinnig uit de hoek; voortdurend naar nieuwe inzichten op zoek.

Geniet van storm, wil kennis bruuskere;
Onbewogen kun je niet blijven, zet aan tot leren.

Wat moet een mens nog meer hebben?

Maar goed. De eerste kaap is gerond maar de haven is nog lang niet in zicht. Nieuwe uitdagingen hebben zich intussen al aangediend. In een van de volgende nieuwsbrieven zal ik daar zeker over berichten. Intussen wens ik jullie en mezelf een heel leerrijk 2014 toe!

*D.
Lieven*

Nec dominus, nec servus

Mag (leren) lezen nog plezierig zijn?

**Een boekje voor ouders (en leerkrachten)
die kinderen op een plezierige manier
willen ondersteunen bij het (leren) lezen**

Lieven Coppens

Deze brochure wordt gratis ter beschikking gesteld van alle geïnteresseerde ouders, leerkrachten en begeleiders en mag vrij, zonder aanpassingen, toevoegingen of weglatingen van welke aard dan ook, verspreid worden. Op geen enkele manier heeft de auteur de bedoeling gehad om de rechten van andere mensen te schaden. De uitgebreide bibliografie achteraan deze brochure wil hun verdiensten extra benadrukken en de lezers ertoe aanzetten deze werken te consulteren.

© 2013, Lieven Coppens
www.lievecoppens.com
lcoppens.leren@skynet.be

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Inleiding voor ouders	5
Inleiding voor leerkrachten en professionele begeleiders	7
Fonologisch bewustzijn: spelen met zinnen, woorden, rijm, klanken en letters	9
Spelen met klanken? Ja, maar.....	9
Spelen met zinnen.....	10
Hinkelzinnen.....	10
Doet ze het of doet ze het niet	10
Luisterverhaal.....	10
Eerste en laatste woord	10
Korte en lange zinnen	10
Spelen met woorden.....	11
Samengestelde woorden opdelen in afzonderlijke woorden.....	11
Woorden verdelen in klankgroepen	11
Klankgroepen samenvoegen tot woorden	11
Spelen met rijm.....	12
Rijmpjes opzeggen	12
Spelen met eindrijmen.....	12
Rijmduel	12
Rijmmemory.....	12
Rijmdomino.....	13
Rijmelarij	13
Spelen met beginrijmen.....	13
Naampjes geven.....	14
Spelen met klanken.....	14
Letters kunnen benoemen.....	14
Werken met jouw kind aan woordenschat.....	15
Waarom woordenschat belangrijk is	15
Wat je als ouder kunt doen.....	15
Werken met jouw kind aan leesplezier en leesmotivatie.....	17
Lees zelf in het bijzijn van jouw kind.....	17
Lees geregeld op een interactieve manier voor aan jouw kind.....	17

Zorg voor een geschikt boekenaanbod.....	18
Laat jouw kind kiezen wat het wil lezen	19
Maak van samen lezen een moment om allebei naar uit te kijken.....	20
Besluit.....	21
Bibliografie	23

Inleiding voor ouders

Als ouder kun je heel veel bijdragen tot het leren lezen van jouw kind. Niet zozeer door te werken met boekjes met als titel 'Ik leer mijn kleuter lezen'. Wel door te begrijpen wat er aan lezen voorafgaat en hoe je dit kunt stimuleren. Ook door aan jouw kind te tonen dat je lezen belangrijk vindt en daar plezier aan beleeft. Dit boekje wil daarbij een hulp zijn.

Vooraleer je kunt leren lezen, moet je eerst begrijpen dat onze taal uit klanken bestaat. Als je dat door hebt, moet je leren dat onze woorden uit losse klanken bestaan die men met elkaar combineert. Het horen speelt bij dit alles een belangrijke rol. Eens je weet dat woorden uit klanken bestaan, moet je leren dat je deze kunt voorstellen door gebruik te maken van de lettertekens uit het alfabet. Ben je zo ver, dan ben je klaar om te leren lezen. Als jouw kind dan ook nog eens een grote woordenschat heeft, dan heeft het een belangrijke voorsprong bij het leren lezen.

Jouw kind is geen boekenworm van bij zijn geboorte. Daar gaat heel wat tijd over. Bovendien moet je daarvoor lezen ook een leuke bezigheid vinden. Als ouder mag je niet in de valkuil trappen om enkel naar de leesteknik te kijken. De vraag mag niet alleen zijn hoe goed jouw kind al kan lezen. De vraag of jouw kind graag leest, is minstens even belangrijk. Ook al lijkt dit misschien onwaarschijnlijk: als minder goede of slechte lezer kun je wel degelijk plezier beleven aan het lezen.

Als ouder relativeer je best op tijd en stond het beruchte AVI-niveau van jouw kind. Dit leesonderzoek heeft enkel maar de bedoeling om voor de minder goede lezers na te gaan welke soort hulp ze nodig hebben. Het heeft zeker nooit de bedoeling gehad er een wedstrijdje 'om-het-eerst-het-hoogste-AVI-niveau-behalen' van te maken. Wel integendeel. Helaas werd hier door de jaren heen het middel vaak ook een doel op zich.

Met dit boekje wil ik je meenemen op de boeiende weg van het leren lezen. Deze start al in de kleuterschool. Ik doe dat aan de hand van de vraag wat je als ouder kunt doen op het vlak van de leesteknik, de woordenschat en het leesplezier en de leesmotivatie.

Heb je bij het lezen van dit boekje vragen? Stap dan gerust naar de leerkracht van jouw kind. Hij zal jouw vragen graag beantwoorden en over de vorderingen van jouw kind spreken.

Inleiding voor leerkrachten en professionele begeleiders

Vlaamse en Nederlandse kinderen lezen goed, maar tegen hun zin. Dit blijkt uit recent internationaal onderzoek¹. Op de 65 deelnemende landen bengelen de Vlaamse en Nederlandse vijftienjarigen ver onderaan het rijtje. Dit terwijl ze ruim bovenaan staan als het gaat over het beheersen van de leestechiek. Dit gebrek aan leesplezier is geen goede zaak. Helaas geeft het onderzoek hier geen enkele verklaring voor. Alleen kun je uit deze resultaten afleiden dat Vlaanderen en Nederland sterk inzetten op het technische aspect van het lezen en veel minder op het aangename en doelmatige ervan. Want dat is de essentie: we lezen niet om te lezen, we lezen altijd met een welbepaald doel voor ogen. Van het klassieke boodschappenlijstje over het dagblad tot en met *De Vliegeraar* van Khaled Hosseini: we willen iets te weten komen. Goed leesonderwijs richt zich dus op beide aspecten van het leren lezen: het technische en het doelmatige. Het besef dat het lezen ons op de een of andere manier iets opbrengt, zorgt er voor dat we er (in de meeste gevallen) ook plezier aan hebben.

Het technische lezen is een voorwaarde voor het doelmatige lezen. Wat je goed kunt, doe je graag. Daar moet je dus op inzetten. Niet alleen op school, maar ook thuis. Niet alleen in de lagere school, maar ook in het kleuteronderwijs. In de kleuterschool kan er heel goed gewerkt worden aan een aantal voorwaarden om te leren lezen. Heel belangrijke voorwaarden zijn onder andere:

- het besef dat onze taal is opgebouwd uit klanken: het fonologisch bewustzijn;
- het besef dat woorden uit losse klanken bestaan: het fonemisch bewustzijn;
- het besef dat je klanken (fonemen) kunt koppelen aan tekens (grafemen): het alfabetisch principe;
- een rijke woordenschat.

Daarenboven moeten kinderen van jongs af ervaren dat lezen deel uitmaakt van het dagelijkse leven en plezierig is. Hierin spelen de ouders een zeer belangrijke rol: door zelf te lezen, door voor te lezen, door hun kind aangepaste boekjes te geven, door te tonen dat zij lezen ook plezierig vinden, helpen ze hun kind meer dan op weg.

Leesplezier heeft dus niets te maken met de jacht op een steeds hoger AVI-niveau. Met de introductie van de nieuwe AVI-procedure kun je trouwens nog moeilijk spreken over 'niveaus'. De toetsen en kaarten zijn immers genormeerd voor een bepaald afnamemoment. Voor elk afnamemoment heb je een spreiding van de resultaten over vijf zones die loopt van zeer zwak naar zeer sterk. Door de terminologie te wijzigen en niet langer te spreken van 'niveaus' kunnen we het leesplezier een steuntje in de rug geven. Je bent immers altijd geneigd om een hoger 'niveau' te willen halen. Terwijl het belangrijker is dat de leesontwikkeling positief blijft evolueren, ook al gaat dat voor het ene kind al sneller dan het andere. Door de leesvaardigheid van een kind met de vaardigheidsscores in kaart te brengen, kun je dit bewaken. Laten we niet vergeten dat het AVI-systeem op zich een goed instrumentarium is met een goede bedoeling: de risico-lezers opsporen en tijdig en gericht remediëren. De kritiek die men vandaag de dag op het systeem heeft, is eigenlijk kritiek op de manier waarop mensen het systeem gebruiken. Daar heeft het instrument zelf geen schuld aan.

Nochtans kunnen 'AVI-lezen' en leesplezier wel hand in hand gaan. Veel Vlaamse scholen doen aan niveaulezen. Dit gebeurt in homogene groepen: leerlingen met eenzelfde leesniveau worden in eenzelfde groep ondergebracht. De AVI-procedure is de gelegenheid bij uitstek om met de homogene niveaugroepen

---

¹ PISA-onderzoek 2009. Zie <http://www.oecd.org/pisa/> voor de resultaten. Lees volgende teksten:

- PISA 2009 Results: Learning to Learn: Student Engagement, Strategies and Practices (Volume III)
- PISA 2009 Results: Learning Trends: Changes in Student Performance Since 2000 (Volume V)
- PISA in focus 8: Do students today read for pleasure?

---

te stoppen en over te schakelen naar heterogene niveaugroepen. Hierbij lijkt het me wenselijk de verschillen tussen de leerlingen niet extreem groot te maken. Voor de zwakke lezers moet het leesniveau van de sterkere lezers immers bereikbaar zijn. Is dit niet zo, dan ervaren ze het gestelde doel als onhaalbaar. De sterkere lezers echter mogen niet ontmoedigd worden doordat ze het gevoel krijgen tegengehouden te worden. Het flexibel samenstellen van niveaugroepen kan aan dit laatste zeker tegemoet komen: op die manier is een zwakke lezer niet altijd de zwakste en de sterke lezer niet altijd de sterkste van zijn groep. Hierbij is het geen probleem dat groepen elkaar overlappen. Integendeel. Deze overlapping kan er voor zorgen dat de leesgroepjes niet te groot worden en er dus voor elk kind meer effectieve leestijd overblijft. Aan een dergelijke flexibele indeling zijn er nog enkele bijkomende voordelen verbonden:

- binnen deze indeling is een sterke lezer niet altijd de sterkste: men kan ervoor zorgen dat hij nu eens de 'sterkste' lezer is waaraan de andere groepsleden zich optrekken, en dan weer de 'zwakste' lezer die zich richt naar en optrekt aan het leesniveau van de 'sterkste' lezer uit de groep;
- het werken met flexibele heterogene groepen kan aangewend worden om aan het leesplezier en de leesmotivatie van de leerlingen te werken, door het 'lezen om te lezen' te vervangen door het 'lezen om te weten'. Aangezien een leesniveau in verschillende groepjes voorkomt (zie schema hierboven) kan men leerlingen laten kiezen voor een groepje dat gaat lezen over een bepaald thema.

Samengevat: door te werken met flexibele thematische en heterogene groepjes slaat men verschillende vliegen in één klap. Men werkt namelijk tegelijk aan:

- de leestechiek;
- het leesplezier en de leesmotivatie;
- het gevoel van zelfwaarde bij de leerling;
- het zelfvertrouwen van de leerling.

Ik ben mij er van bewust dat het werken met flexibele, thematische en heterogene groepen heel wat meer eisen stelt aan de schoolorganisatie dan het werken met de klassieke homogene niveaugroepen. Toch liggen er hierin volgens mij heel wat kansen om ons leesonderricht veel uitdagender en effectiever te maken voor de leerlingen.

Dit boekje is geschreven voor ouders. Af en toe zal het bij de ouders vragen oproepen waarmee ze naar jou als leerkracht of begeleider zullen komen. Aanvaard dit als een uitnodiging om aan de hand daarvan over de leesvorderingen van zijn of haar kind te spreken.

Fonologisch bewustzijn: spelen met zinnen, woorden, rijm, klanken en letters

Spelen met klanken? Ja, maar...

Als volwassene hebben we de gewoonte aangenomen om een groot deel van de klanken te benoemen met hun letternaam. De letters klinken dan ongeveer als volgt:

Klank	Uitspraak volgens de letternaam
a	aa
b	bee
c	cee
d	dee
e	ee
f	ef
g	gee
h	haa
i	ie
j	jee
k	kaa
l	el
m	em
n	en
o	oo
p	pee
q	ku
r	er
s	es
t	tee
u	uu
v	vee
w	wee
x	iks
y	ij
z	zet

Als je wilt dat jouw kind er zich van bewust is dat onze taal uit klanken bestaat en dat het met deze klanken woorden kan maken, dan mag je dat vooral niet doen. Als je een spelletje doet en je wilt dat jouw zoon of dochter van de klanken k+a+t het woordje 'kat' maakt, dan mogen we deze klanken niet aanbrenge als kaa+aa+tee. Als jouw kind goed geluisterd heeft naar deze klanken, dan maakt het hiervan immers het woordje 'kaatee'. Erger nog: jouw kind kan het verschil tussen de korte a en de lange aa niet horen, omdat ze beiden uitgesproken worden als aa. Voor het latere leesonderwijs is dit ronduit nefast.

Je doet het beter van bij het begin zoals het hoort: spreek de klanken uit zoals ze in een woord klinken. Een d-klank spreek je dus uit als 'du', en niet als 'dee'. De o-klank spreek je dus uit als in 'hond', en niet als oo. Helaas zijn er streken in Vlaanderen waar de 'kippen' uitgestorven zijn omdat ze verdrongen werden door de plaatselijke 'kiepen'. Ook het omgekeerde is belangrijk: een lange klank spreek je ook lang uit, en niet kort. We eten nog altijd 'bananen' en geen 'bannannen'...

Met de volgende suggesties kun je alvast op een leuke manier jouw kind stimuleren. De kleuterjuf en leerkracht van het eerste leerjaar kan je vast ook nog heel wat andere suggesties aan de hand doen...

Spelen met zinnen

Een van de eerste dingen die jouw kind moet leren is om gesproken zinnen op te delen in woorden. Volgende spelletjes kunnen daar bij helpen:

Hinkelzinnen

Teken op een verharde ondergrond met stoepkrijt een rij met 20 aansluitende vierkanten. Elk vierkant moet groot genoeg zijn om er op één been in te kunnen springen. Laat jouw kind een zin herhalen die je voorzeft. Per woord mag het een vierkantje verder springen op één been. Maakt jouw kind een fout (het springt meer of minder vakjes dan er woorden in de zin zijn), of verliest het zijn evenwicht, dan moet het vijf vierkantjes terug gaan. Hoe langt duurt het voor jouw kind aan het einde van de rij is? Daarna wissel je de rollen om.

vb. *Ik ga op reis* → 4 sprongen vooruit

Je kunt dit ook met meerdere kinderen spelen. Zij krijgen dan elk een eigen rij met vierkantjes. De regels blijven het zelfde. Wie haalt het eerst de aankomstlijn?

Doet ze het of doet ze het niet

Dit is een variante op het spelletje 'Simon zegt'. Je geeft aan jouw kind na elkaar korte opdrachten. Het kind mag ze enkel uitvoeren als het zijn voornaam hoort. Per juiste reactie op het horen van zijn naam krijgt het kind 1 punt. Bij 5 behaalde punten wissel je de rollen om.

vb. *Neem dat boek, Jan* → Jan moet het boek nemen
Neem dat boek → Jan mag het boek niet nemen

Ook hier kun je kinderen tegen elkaar laten spelen. De winnaar is dan deze die als eerste 5 keer juist gereageerd heeft op zijn naam.

Luisterverhaal

Vertel een verhaal aan jouw kind. Voor je hiermee begint spreek je af dat jouw kind heel goed moet luisteren of het een bepaald woord hoort en welke beweging of welk geluid het dan moet maken.

vb. *zwaaien* → jouw kind moet met zijn rechterhand zwaaien.

Je begint eenvoudig, met één woord, maar maakt het geleidelijk aan moeilijker door jouw kind op meerdere woorden te laten letten.

Eerste en laatste woord

Je zegt op een rustige en duidelijke manier zinnen voor aan jouw kind. Het moet aandachtig luisteren en dan het eerste en het laatste woord opnoemen.

vb. *Bloemen hebben mooie kleuren* → *bloemen* en *kleuren*

Korte en lange zinnen

Je zegt op een rustige en duidelijke manier telkens twee zinnen voor aan jouw kind. Het moet aandachtig luisteren en de langste (of de kortste, zoals je zelf wil) van de twee zinnen herhalen. Je kunt hier een moeilijkheidsgradatie in steken: je begint met twee zinnen die heel sterk op elkaar lijken om geleidelijk aan met twee totaal verschillende zinnen te werken.

---

vb¹. *Het huis is hoog.*
Het huis is heel hoog.

vb². *Het huis is hoog.*
Het paard is heel sterk.

Spelen met woorden

Als het spelen met zinnen goed lukt, is het tijd voor de volgende stap: het spelen met woorden. Deze stap bestaat eigenlijk uit drie delen die je in de juiste volgorde moet uitvoeren:

- Deel 1: samengestelde woorden opdelen in afzonderlijke componenten
- Deel 2: woorden opdelen in klankgroepen
- Deel 3: klankgroepen samenvoegen tot woorden

Dit kun je jouw kind laten doen:

Samengestelde woorden opdelen in afzonderlijke woorden

Leg twee verzamelingen plaatjes aan. De ene verzameling bestaat uit afbeeldingen van samengestelde woorden (vb. een klokhuis) de andere verzameling bestaat uit afbeeldingen van enkelvoudige woorden (vb. een klok en een huis). Jij biedt een plaatje aan van een samengesteld woord aan en het kind gaat op zoek naar de twee plaatjes van enkelvoudige woorden die er bij horen.

vb. plaatje klokhuis → plaatje klok + plaatje huis

Woorden verdelen in klankgroepen

Als we woorden op het gehoor splitsen in delen, dan krijgen we klankgroepen. We noemen deze zo, omdat ze niet altijd overeenkomen met de lettergrepen zoals we ze kennen uit het taalonderwijs.

vb.		klankgroepen		lettergrepen
	<i>lezen</i>	<i>le-zen</i>	=	<i>le-zen</i>
	<i>horen</i>	<i>ho-ren</i>	=	<i>ho-ren</i>
	<i>spellen</i>	<i>spe-llen</i>	≠	<i>spel-len</i>
	<i>koppen</i>	<i>ko-ppen</i>	≠	<i>kop-pen</i>

Je kunt jouw kind hiermee laten oefenen door zijn naam of een woord voor te zeggen en het dat woord te laten nazeggen terwijl het bij elke klankgroep in zijn handen klapt.

vb. *Lieven* = 2 klankgroepen = een klap op *Lie* en een klap op *ven*

Je kunt het ook een blad geven met daarop verschillende afbeeldingen van gekende voorwerpen met onder elke afbeeldingen een vijftal cirkeltjes. Het kind zegt elk woord hardop en kleurt dan per klankgroep een cirkeltje. Je kunt het vanzelfsprekend ook bij elke klankgroep een blokje, snoepje, ... laten leggen.

Klankgroepen samenvoegen tot woorden

Dit is het omgekeerde van de vorige activiteit. Hier zeg jij een woord voor in klankgroepen, en zegt jouw kind meteen het volledige woord na. Let hierbij wel op dat je de klanken in de klankgroepen juist zegt!

vb. *katten* = jij zegt *ka* (met korte a) – *tten*

Spelen met rijm

De stap die nu volgt is het werken met rijmwoorden. Ook deze stap bestaat uit verschillende delen:

- Deel 1: rijmpjes opzeggen samen met iemand
- Deel 2: zelf rijmpjes opzeggen
- Deel 3: eindrijmen herkennen
- Deel 4: zelf eindrijmen maken
- Deel 5: beginrijmen herkennen
- Deel 6: zelf beginrijmen maken

Dit kun je jouw kind laten doen

Rijmpjes opzeggen

Het is eerst en vooral belangrijk dat jouw kind ontdekt dat woorden op elkaar kunnen rijmen. Daarvoor moet het als het ware ondergedompeld worden in de wereld van de rijmwoorden. Als ouder kun je dit stimuleren door heel veel rijmpjes en versjes aan te bieden. Dat is niet zo moeilijk: op school zal jouw kind heel wat rijmpjes en versjes leren en in de bibliotheek, in de gespecialiseerde boekhandel en op het Internet vind je heel wat materiaal. In het begin zal je samen met jouw kind die rijmpjes en versjes moeten opzeggen, maar geleidelijk aan zal het dat zelf kunnen. Hoe groter en gevarieerder het aanbod, hoe sneller jouw kind zal doorhebben dat woorden op elkaar kunnen rijmen.

Deze 'rijmperiode' is het moment bij uitstek om samen met jouw kind boekjes te 'lezen' en te werken aan wat we verder in dit boekje leesplezier noemen. Je zult merken dat jouw kind vaak zal vragen om hetzelfde boekje nog eens te lezen. Dat moet je zeker doen. Op deze manier leert jouw kind deze versjes en rijmpjes uit het hoofd en kan het deze na verloop van tijd zelf 'lezen'.

Spelen met eindrijmen

Op een bepaald moment heeft jouw kind door dat woorden op elkaar kunnen rijmen. Dan breekt er een periode aan dat het spontaan en onvermoeibaar (maar voor de ouders soms vermoeiend) begint te rijmen. Je zult merken dat de rijmwoorden die het gebruikt niet altijd bestaan. Dit is niet erg: laat het gewoon gebeuren. Dit is een periode die vanzelf voorbij gaat.

Als ouder kun je jouw kind extra stimuleren door de volgende 'spelletjes' samen met jouw kind te spelen:

Rijmduel

Je geeft elk om beurt aan elkaar een woord waarop de andere onmiddellijk een rijmwoord moet vinden. In het begin houd je het gemakkelijk: de rijmwoorden hoeven niet te bestaan: je rijmt om het plezier van te rijmen. Na verloop van tijd eis je dan dat de rijmwoorden echter woorden zijn.

Rijmmemory

Maak een memoryspel met afbeeldingen van woorden die op elkaar rijmen. Speel het samen met jouw kind: doe het de woorden steeds hardop uitspreken zodat het zichzelf kan controleren. Heb je het juiste paar gevonden, dan mag je de plaatjes houden en nog eens proberen.

Het is goed om het aantal rijmparen in een spel geleidelijk aan op te voeren. Overdonder jouw kind niet meteen met een te groot aanbod van rijmparen. Begint met bijvoorbeeld 4 rijmparen, en voeg er geleidelijk aan meer aan toe tot wanneer jouw kind zeer goed met deze spelvorm overweg kan.

Wie heeft bij het einde van het spel de meeste kaartjes?

Rijmdomino

Maak een dominospel met de rijmparen uit de rijmmemory. Om een dominosteen te mogen aanleggen, moet het rijmpaar dat je tegen elkaar legt kloppen. Ook hier is het belangrijk dat je jouw kind het rijmpaar hardop laat zeggen.

Wie heeft als eerste al zijn dominostenen kunnen gebruiken?

Rijmelarij

Laat jouw kind gekende versjes opzeggen of liedjes met rijmwoordjes zingen. Vraag jouw kind dat het dat stil doet en enkel de rijmwoordjes luid zegt of zingt. Je zult merken dat jouw kind dit heel graag doet. Een liedje dat zich hier heel goed toe leent is 'k Zag twee beren. Dit kun je zowel als versje als als liedje gebruiken. Enkele suggesties:

*'k Zag twee beren broodjes smeren
'k Zag twee slangen de was ophangen
'k Zag twee apen noten rapen
'k Zag twee koeien bootje roeien
'k Zag twee vliegen een kindje wiegen
'k Zag twee vlooiën briefjes plooiën
'k Zag twee vlooiën met water gooien
'k Zag twee kraaien rondjes draaien
'k Zag twee mollen de berg afrollen
'k Zag twee haaien het gras afmaaïen*

Een variante op dit spel kan zijn dat jij als ouder de aanzet geeft en jouw kind daarbij dan het tweede deel moet verzinnen dat daarop rijmt:

<i>Mama of papa</i>	→	<i>Zoon of dochter</i>
<i>'k Zag twee beren...</i>		<i>...broodjes smeren</i>
<i>'k Zag twee slangen...</i>		<i>...de was ophangen</i>
<i>'k Zag twee apen...</i>		<i>...noten rapen</i>
<i>'k Zag twee koeien...</i>		<i>...bootje roeien</i>
<i>'k Zag twee vliegen...</i>		<i>...een kindje wiegen</i>
<i>'k Zag twee vlooiën...</i>		<i>...briefjes plooiën</i>
<i>'k Zag twee vlooiën...</i>		<i>...met water gooien</i>
<i>'k Zag twee kraaien...</i>		<i>...rondjes draaien</i>
<i>'k Zag twee mollen...</i>		<i>...de berg afrollen</i>
<i>'k Zag twee haaien...</i>		<i>...het gras afmaaïen</i>

Spelen met beginrijmen

Kan je kind goed overweg met de eindrijmen, dan is het tijd voor de volgende stap: de beginrijmen. Denk hiervoor maar eens aan veel van de titels uit de stripreeks Suske en Wiske:

*De brullende berg
De koddige kater
De nerveuze Nerviërs
De sissende sampan
De wilde weldoener
De zingende zwammen
De zwarte zwaan*

Eerst zal je jouw kind op een speelse manier moeten helpen om deze beginrijmen te herkennen. Daarna mag het zelf aan de slag.

Let wel op: waar je tot nu toe de voorgestelde spelletjes met kinderen uit de tweede en derde kleuterklas kon spelen, kun je vanaf deze fase de spelletjes enkel maar spelen met kinderen uit de derde kleuterklas.

Om te spelen met deze beginrijmen kun je, mits aanpassing, de meeste spelvormen bij de beginrijmen gebruiken. Een leuk toemaatje is het volgende spelletje:

Naampjes geven

Zoek samen met jouw kind een beginrijm bij alle voornamen van de gezinsleden, de huisdieren, ... In het begin mogen dat lukrake beginrijmen zijn, daarna zoek je beginrijmen waarmee de persoon of het huisdier getypeerd wordt. Enkele voorbeelden:

Levendige Lies

Mopperende mama

Olijke Olaf

Slapende Sofie

Zingende Zeno

Spelen met klanken

Na het werken met begin- en eindrijmen, is het moment aangebroken om meer algemeen met klanken te gaan werken. Ook hier zijn er drie stappen die je best in de juiste volgorde doorloopt:

- Stap 1: Klinker in een woord isoleren
- Stap 2: De verschillende klanken uit een gesproken woord halen
- Stap 3: Afzonderlijke gesproken klanken samenvoegen tot een woord

Let hier opnieuw op dat je de klanken als klank uitspreekt, en niet met de letternamen! Verwar bovendien de klanken niet met de klankgroepen. Ik maak dit duidelijk met een voorbeeld:

Vb. Het woord 'lezen' heeft twee klankgroepen 'le-zen', maar bestaat uit vijf klanken: 'l-e-z-e-n'.

In deze fase is het belangrijk dat je als ouder jouw kind ondersteunt op de manier zoals dat op school gebeurt. Neem daarom eerst en vooral contact op met de leerkracht uit de derde kleuterklas of het eerste leerjaar en vraag hem hoe hij dat in de klas aanpakt. Hij zal je graag tonen op welke manier jij jouw kind kunt helpen.

Letters kunnen benoemen

De laatste stap die gezet moet worden is het kunnen benoemen van de letters. Deze worden in het eerste leerjaar systematisch aangeleerd. Ook al hebben de kinderen van de derde kleuterklas al heel wat besef ervan. Als je als ouder jouw kind hierin wil ondersteunen, dan is het belangrijk om eerst bij de leerkracht om raad te gaan. Naargelang de in de school gebruikte methode, kan de aanbrenge van de letters anders zijn. Het is in het belang van jouw kind dat hier geen verwarring ontstaat. Dit is meteen ook de reden waarom je hier geen spelletjes vindt.

De leerkracht van jouw kind zal je graag informeren over de manier waarop de letters aangebracht worden en hoe jij als ouder hierin kunt ondersteunen.

Werken met jouw kind aan woordenschat

Waarom woordenschat belangrijk is

Je leest niet om te lezen, maar je leest om iets te weten, iets te begrijpen. Dat kan niet als je de betekenis van de meeste woorden die je leest niet kent. Vergelijk het met het lezen van een tekst in een vreemde taal. Iemand die het lezen technisch goed beheerst, kan om het even welke tekst die met onze lettertekens geschreven is, ontcijferen. De klanken zullen niet altijd juist uitgesproken worden, maar dat houdt je niet tegen om de woorden te ontcijferen. Alleen begrijp je niet wat je gelezen hebt. Wie een vreemde taal leert, moet altijd heel veel tijd en energie stoppen in het leren van de betekenis van de woorden.

Onderzoekers hebben aangetoond dat het aanbrengen van een uitgebreide woordenschat één van de topprioriteiten moet zijn van de kleuterperiode van jouw kind. Een beperkte woordenschat bij de start van de lagere scholen kan ernstige gevolgen hebben op de slaagkansen gedurende de volledige schoolloopbaan van jouw kind, beginnend bij de basisschool tot en met het hoger onderwijs.

Het is dus van belang dat je jouw kind een goede en uitgebreide woordenschat tracht mee te geven. Daarmee mag je niet wachten totdat jouw kind in het eerste leerjaar zit. Je moet daar als ouder, in samenwerking met de kinderopvang en de school, zo vroeg mogelijk mee starten. Moet je jouw kind dan woordenlijstjes laten uit het hoofd leren? Helemaal niet. Door voor jouw kind thuis een heuse 'woordenschatomgeving' te creëren, kun je al heel veel bereiken. Je moet wel weten dat we onderscheid maken tussen actieve en passieve woordenschat. Actieve woordenschat bestaat uit woorden die we gebruiken. Tot ons passieve woordenschat behoren die woorden die we kennen en begrijpen, maar niet gebruiken als we spreken. Vaak is het deze passieve woordenschat die het verschil maakt tussen begrijpen en niet begrijpen wat je leest.

Wat je als ouder kunt doen

- Spreek met jouw kind zo snel mogelijk grote-mensen-taal en laat de kleutertaal achterwege: een trein is een 'trein' en geen 'tjoeke tjoeke', een auto is een 'auto' en geen 'tuut-tuut'. Kleine kinderen die beginnen te spreken doorlopen altijd een fase waarbij ze zelf woordjes maken of delen van een woord gebruiken om iets te benoemen. Hoewel verleidelijk, is het voor een ouder zaak van daar niet te veel in mee te gaan. Zeker vanaf de kleuterklas moet als benoemd worden met de juiste woorden.
- Praat heel veel met jouw kind over wat het ziet in huis en daarbuiten en gebruik in dat gesprek de juiste, algemeen Nederlandse woorden. Soms zal het nodig zijn om de woorden te verbinden met de concrete voorwerpen waar ze op slaan.
- Gebruik zelf een rijke taal waarin je regelmatig synoniemen voor hetzelfde woord gebruikt.
- Breng jouw kind in contact met een rijke taal. Luisterboeken, websites met boeken die met beeld zijn ingesproken, zijn steeds gemakkelijker te vinden.
- Lees samen met jouw kind in geïllustreerde kinderwoordenboeken.
- Leer jouw kind nieuwe woorden aan en breng ze meteen in verband met woorden die het al kent. Leg als het ware thematische woordverzamelingen aan in het hoofd van jouw kind. Hierbij kan een woord gerust in verschillende verzamelingen voorkomen.

Werken met jouw kind aan leesplezier en leesmotivatie

Lees zelf in het bijzijn van jouw kind

Het is heel belangrijk dat een kind ziet dat je als ouder geregeld leest. Daarbij maakt het weinig uit wat je leest: de krant, een roman, een recept uit een kookboek, een boodschappenlijstje... Het is een bewezen feit dat een kind dat zijn ouders ziet lezen, zelf ook veel sneller naar een boekje grijpt. Kinderen zijn nieuwsgierig van aard en nemen hun ouders als model. Speel daar op in.

Vertel aan jouw kind ook waarom je leest. Je leest immers altijd met een doel. Ik geef enkele voorbeelden:

- krant: 'Ik wil weten wat er gisteren in onze gemeente gebeurd is'
- roman: 'Ik lees graag een spannend verhaal'
- kookboek: 'Ik wil weten hoe ik hespenrolletjes moet maken'
- boodschappenlijstje: 'Ik wil zeker zijn dat ik alles koop wat we nodig hebben'

Laat jouw kind met andere woorden merken dat je lezen zelf heel belangrijk vindt omdat het jou bij veel dingen helpt.

Betrek jouw kind hier af en toe bij, ook al kan het zelf nog niet lezen. Dit kan onder andere door

- jouw kind in de krant (desnoods op basis van de foto's) een artikel te laten aanduiden waarover het meer wil weten. Jij kunt het dan aan hem voorlezen...
- aan jouw kind te vertellen waarover jouw roman gaat...
- samen met jouw kind een gerechtje te maken uit een kinderkookboek. Er zijn er heel goede op de markt, ook voor kleuters...
- jouw kind zijn eigen boodschappenlijstje te laten maken door bijvoorbeeld de afbeeldingen uit een reclamefolder te laten knippen en op een lijstje op te kleven... Vanzelfsprekend ga je daarna met hem winkelen...

Een andere manier om jouw kind te laten merken dat je graag leest is het mee te nemen naar de bibliotheek. Denk daarbij hardop als je een boek kiest:

- Welk soort boek zoek je?
- Waarom denk je dat het een leuk boek zal zijn?
- Wat denk je te weten te komen in dat boek?
- Wat is de titel van het boek?
- Waarover gaat het boek?

Vanzelfsprekend ga je dan met jouw zoon of dochter naar de kinderafdeling van de bibliotheek om ook voor hem of haar een boekje te kiezen. Je kunt daarbij dezelfde vragen gebruiken als hierboven.

Lees geregeld op een interactieve manier voor aan jouw kind

Het is belangrijk dat je regelmatig voorleest op een leuke en interactieve manier. Het is belangrijk dat je jouw kleuter of beginnende lezer in de wereld van het boek of verhaal binnenbrengt. Dit kun je op verschillende manieren:

- Bespreek de afbeelding op de voorflap van het boek of de afbeelding bij het verhaal. Laat jouw kind op basis daarvan voorspellen waarover het boek zal gaan. Door daarna pas het verhaal voor te lezen kun je nagaan of de voorspelling juist was.

- Stop af en toe tijdens het voorlezen. Laat jouw kind vertellen wat er tot nu toe gebeurd is. Vraag tegelijk ook eens hoe het denkt dat het verhaal zal verder gaan.
- Vraag aan jouw kind welk personages het leuk vindt en welke niet. Laat het ook uitleggen waarom.
- Lees zelf met intonatie: de boze jager klinkt ook boos als hij spreekt, de kabouters spreken met een heel hoog stemmetje. Vraag ook eens aan jouw kind om een personage de juiste stem of intonatie te geven.
- Kinderen zijn van nature erg nieuwsgierig en stellen soms vragen over details. Ook al vind je daarop niet altijd een antwoord in het boek zelf, is het toch belangrijk om daar af en toe op in te gaan. Je kunt zelf iets bedenken, of aan jouw kind vragen om dat te doen.

Zorg voor een geschikt boekenaanbod

Het is belangrijk dat een kind thuis een geschikt boekenaanbod heeft waaruit het zelf kan kiezen. Met geschikt bedoelen we dat dit aanbod aangepast is aan zijn leeftijd, gevarieerd is van onderwerpen en – voor een kind dat al kan lezen – aangepast is aan de moeilijkheidsgraad die het al aankan.

Tegenwoordig zijn er boekjes en boeken voor elke leeftijd. Badboekjes, prentenboekjes, voorleesboeken, boeken met een verhaal of informatieve boeken: niets is zo gek of het bestaat. Als ouder bewijs je jouw kind een dienst door het boekenaanbod zo gevarieerd mogelijk te maken. Houd daarbij zeker rekening met de interesses van jouw kind, maar beperk je daar niet toe. Juist uit die variatie aan boeken leert jouw kind dat lezen veel verschillende doelen kan dienen.

Voor kleuters zal dit aanbod er anders uit zien dan voor kinderen die wel al kunnen lezen. Bij deze laatste moet je immers ook rekening houden met wat ze technisch al aankunnen: het leesniveau.

Hier past een woordje uitleg. De school test regelmatig het leesniveau van jouw kind. Vroeger werd dat leesniveau uitgedrukt in een cijfer. Veel ouders zijn bekend met de term ‘AVI-niveau’. Omdat dit AVI-niveau verouderd en niet meer betrouwbaar is, werken meer en meer scholen met het nieuwe AVI-systeem. Op basis van dit nieuwe systeem kan de leerkracht jou vertellen welke boekjes voor jouw kind nog te moeilijk zijn, met welke boekjes jouw kind moet oefenen en welke boekjes jouw kind vlot kan lezen. Daar zijn namen voor:

- Beheersingsniveau: deze boekjes kan jouw kind vlot, zelfstandig lezen;
- Instructieniveau: deze boekjes zijn oefenmateriaal voor jouw kind. Het kind beheerst het niveau van deze boekjes nog niet, maar zal het weldra kunnen als het hierop oefent. Veel woorden en zinnen kan jouw kind al zelfstandig lezen, maar voor sommige woorden en zinnen zal er nog hulp nodig zijn;
- Frustratieniveau: deze boekjes zijn nog te moeilijk voor jouw kind. Het kan deze zeker nog niet zelfstandig lezen.

Veel scholen gebruiken de Nederlandse aanduidingen, omdat het nieuwe AVI-systeem nu eenmaal Nederlands is. Dat betekent dat de aanduidingen op de leesboekjes werken met de cijfers van 3 tot en met 7, met als extra aanduidingen AVI-start en AVI-plus. Hoe je dit moet begrijpen, lees je in de onderstaande tabel:

AVI-start	Hiermee start elk kind
M3	Midden 1 ^e leerjaar
E3	Einde 1 ^e leerjaar
M4	Midden 2 ^e leerjaar
E4	Einde 2 ^e leerjaar
M5	Midden 3 ^e leerjaar

E5	Einde 3 ^e leerjaar
M6	Midden 4 ^e leerjaar
E6	Einde 4 ^e leerjaar
M7	Midden 5 ^e leerjaar
E7	Einde 5 ^e leerjaar
AVI-plus	Voor iedereen met beheersingsniveau E7

Je mag je echter niet blind staren op deze aanduidingen. Een kind uit het eerste leerjaar kan bijvoorbeeld gerust een instructieniveau hebben van E4 (einde 2^e leerjaar). Dat betekent enkel dat jouw kind mag oefenen op boekjes met deze aanduiding. Waarom dit zo is, valt buiten het opzet van dit boek en hoef je niet echt te weten. Het beste is om de aanduidingen beheersings-, instructie- en frustratieniveau als vuistregel te nemen.

Mag jouw kind dus enkel boekjes lezen met het behaalde instructieniveau? Helemaal niet. Jouw kind mag ook boekjes lezen op beheersings- en frustratieniveau. Je moet als ouder alleen goed weten wanneer je jouw kind zal moeten ondersteunen en wanneer niet.

Maar hoe bepaal je dan of een boekje niet te moeilijk is voor jouw kind? Door de vijfvingertest te doen. Laat jouw kind het eerste blad van het gekozen boekje lezen en bij elk woord dat te moeilijk is een vinger op steken. Als er op het eerste blad meer dan vijf moeilijke woorden voorkomen, ga je best op zoek naar een ander boekje. Het is belangrijk dat je jouw kind dat zelf laat doen. Zo maak je het zelfstandiger in zijn keuze van boekjes.

Laat jouw kind kiezen wat het wil lezen

Het is heel belangrijk voor het leesplezier en de leesmotivatie van jouw kind dat het betrokken wordt bij de keuze van zijn boekjes. Je bent veel gemotiveerder om iets te lezen wat je zelf hebt mogen (mee) kiezen dan om iets te lezen wat je opgelegd wordt. Dat die keuze niet onbeperkt kan zijn, spreekt voor zich. Als ouder weet je waar de interesse van jouw kind naar toe gaat. Vaak voel je als de beste ook aan wat hem of haar mogelijks ook kan interesseren.

Bij jonge kinderen is het goed dat je het kind helpt om te kiezen door een voorselectie te maken. Het aanbod aan kinderboeken is immers zo groot dat je jezelf er, ook als volwassene, al snel zou verliezen. Op die manier maak je voor jouw kind de deuren openen maar laat je het zelf kiezen welke deur het binnengaat.

Kleuters en beginnende lezers zullen vaak teruggrijpen naar hetzelfde boekje. Op zich is dat geen probleem. Het geeft hen een vertrouwd en veilig gevoel. Dit helpt hen om boeken te zien als een vriendelijke reisgenoot en niet als een vijandelijke omgeving. Vanuit dat veilige gevoel kun je er dan aan werken om de boeken- en leeswereld verder te ontdekken.

Maak van samen lezen een moment om allebei naar uit te kijken

Als ouder met jouw kleuter samen in een boekje 'lezen', is voor beiden stevast een prettige ervaring. Helaas verandert dat vaak als jouw kind 'echt' leert lezen en de leestechiek heel belangrijk wordt. Zeker bij kinderen bij wat dat leren lezen niet altijd vlot verloopt, vergalt een 'leesoorlog' vaak het leesplezier bij ouder en kind. Dit laat zich onvermijdelijk ook gelden op de leesmotive van het kind.

Het is dan ook essentieel dat het leesmoment thuis iets blijft waar je samen kunt naar uitkijken. Deze tips kunnen daar zeker bij helpen:

- Maak het leesmoment tot een exclusief gebeuren tussen jou en jouw kind. Zorg dat iedereen van het gezin weet dat je niet mag gestoord worden. Kinderen genieten ervan om mama of papa eens helemaal voor zich alleen te hebben. In deze drukke tijden is dit niet vanzelfsprekend.
- Ga met jouw kind ergens zitten waar het rustig is. Een ouder die zichtbaar is voor de andere leden van het gezin, ontkomt er niet aan om door hen aangesproken te worden. Op die manier kan het samen lezen ook voor de ouders een rustpunt in de drukke dag worden.
- Kies een moment uit waarvan je weet dat je je als ouder ook kunt concentreren op dit moment. Los eerst de dingen op waarvan je weet dat ze jouw aandacht zullen vasthouden.
- Zorg voor het nodige leescomfort. Lezen aan de keukentafel is lang niet zo gezellig als lezen in een zetel, al dan niet met jouw kind op jouw schoot.
- Zorg ervoor dat lezen leuk en ontspannend blijft. Een drankje of een koekje erbij, een knuffel... moet kunnen.
- Laat jouw kind voelen dat je dit moment ook belangrijk vindt. Maak er bewust tijd voor. Zie het niet als een lastig tussendoortje dat je er snel bijneemt. Jouw kind voelt dit haarscherp aan en zal net zoals jij niet van dit moment kunnen genieten.
- Laat dit leesmoment zoveel mogelijk doorgaan op hetzelfde moment. Je kunt maar naar iets uitkijken als je weet dat het er met zekerheid aankomt.
- Beklemtoon na het leesmoment wat er al goed gaat. Wees daarin wel realistisch. Kinderen zijn zeer gevoelig voor feedback, maar voelen, vaak onbewust, aan of die feedback terecht is of niet.
- Als jouw kind een fout leest of blijft hangen bij een moeilijk woord, zeg het dan rustig voor, zonder bijkomende commentaar. Laat het kind daarna onmiddellijk de draad van het verhaal weer opnemen. Als je jouw kind een foutief gelezen woord opnieuw doet lezen, doe het dan op de manier zoals dat in de klas gebeurt.

Geef jouw kind dus de hoofdrol als je samen leest. Dit benadrukt de belangrijkheid van het moment.

Spreek zeker met jouw partner af wie met het kind zal lezen. Dit is zeker van belang als het leren lezen niet zo vlot verloopt. Sommige ouders kunnen daar nu eenmaal beter mee om dan andere. Als het leesmoment steeds door dezelfde ouder op zich wordt genomen, is het goed ook af te spreken of jouw partner intussen geen andere taken moet overnemen. Dit zorgt er voor dat je er met jouw gedachten bij kunt blijven.

Besluit

Met dit boekje heb ik willen aantonen dat leren lezen een proces is dat al in de kleuterklas begint en niet beperkt blijft tot het eerste leerjaar. Ook na het eerste leerjaar zal er verder gewerkt moeten worden aan het leren lezen. Meer zelfs: onderzoek heeft aangetoond dat het lezen van iedereen, ook van de kinderen en jongeren met leesproblemen, mits voldoende oefening, verbetert tot de leeftijd van zestien jaar. Reden te meer dus om het van bij het begin plezierig te maken.

Leesplezier blijft dus niet alleen beperkt tot de tips die ik gaf in het derde deel van dit boek. Het heeft ook te maken met het beheersen van een aantal vaardigheden die het leren lezen ondersteunen. Hiermee bedoel ik dan de vaardigheden die ik in de delen over fonologisch bewustzijn en woordenschat heb beschreven. Hoe langer een kind gevrijwaard blijft van frustraties bij het leren lezen, om welke reden dan ook, hoe groter de kans dat het met plezier zal blijven lezen, ook als dat leren lezen niet altijd even gemakkelijk gaat.

Laat dit boekje daar een aanzet toe zijn.

Lieven

Bibliografie

AHLERS, L., Een goede leesstart in groep 1-2, CPS, Amersfoort, 2007, 76 blz.

BOONE, M., Groei- en leerlijnen in de kleuterschool. Een praktijkboek voor variatie en gradatie, Plantyn, Mechelen, 2008, 424 blz.

BOONE, M., Kleuters met extra zorg. Een werkboek vol handelingsplannen, Wolters Plantyn, Mechelen, 2006, 166 blz.

BOS, A., BRINKHUIS, H. & MEUWISSEN, V., Lezen, leren, leuk! Samen aan de slag met lezen, Garant, Leuven|Amersfoort, 2012, 48 blz.

DE WITH, T., VISSER, M. & PUPER, H., Woordenschatonderwijs, meer dan woorden leren, CPS, Amersfoort, 2013, 160 blz.

FIORI, L. & VAN HARDEVELD, J., Leeskilometers maken op school. Aanpak Vrij lezen, CPS, Amersfoort, 2013, 104 blz.

HUIJBREGTS, S. & FORRER, M., Stap voor stap. Differentiëren bij het leren lezen in groep 3, CPS, Amersfoort, 1999, 68 blz.

MARZANO, R.J., Wijs met woorden. Een zesstappenaanpak voor het aanleren van schooltaal, Bazalt, Vlissingen, 2011, 114 blz.

SMITS, A. & BRAAMS, T., Dyslectische kinderen leren lezen. Individuele, groepsgewijze en klassikale werkvormen voor de behandeling van leesproblemen, Boom, Amsterdam, 2006, 160 blz.

VAN DEN BRANDEN, K., Handboek taalbeleid en basisonderwijs, Acco, Leuven|Den Haag, 2010, 298 blz.

VAN KLEEF, M. & TOMESEN, M., Prototype voor het stimuleren van fonologisch bewustzijn in betekenisvolle contexten, Expertisecentrum Nederlands, Nijmegen, 2008, derde druk, 204 blz.

VERHOEVEN, L., AARNOUTSE, C. (red.) e.a., Tussendoelen beginnende geletterdheid. Een leerlijn van groep 1 tot en met 3, Expertisecentrum Nederlands, Nijmegen, 1999, 104 blz.

VERHOEVEN, L., AARNOUTSE, C. (red.) e.a., Tussendoelen gevorderde geletterdheid. Leerlijnen voor groep 4 tot en met 8, Expertisecentrum Nederlands, Nijmegen, 2003, 206 blz.

VERHOEVEN, L., Ontluikende geletterdheid. Een overzicht van de vroege ontwikkeling van lezen en schrijven, Swets & Zeitlinger, Lisse, 1994, 204 blz.

VERNOOY, K., Alle kinderen vlot leren lezen. Alle kinderen vlot leren lezen is elk kind vlot leren lezen, CPS, Amersfoort, 2004, 84 blz.

VERNOOY, K., Effectief omgaan met risicolezers. Werken aan preventie en beter omgaan met leesproblemen, CPS, Amersfoort, 2006, 112 blz.

VERNOOY, K., Elk kind een lezer. Preventie van leesmoelijkheden door effectief leesonderwijs, Garant, Leuven|Apeldoorn, 2012, 168 blz.

VERNOOY, K., Elke leerling een competente lezer. Effectief omgaan met verschillen in het leesonderwijs. Wat werkt?, CPS, Amersfoort, 2005, 132 blz.

